

RIKTLINJER

Ersättning och villkor för familjehemsvård och vårdnadsöverflyttning

Fastställt av socialnämnden
Framtagen av socialförvaltningen
Gäller från 2016-03-23
Datum 2016-03-23
Datum 2026-02-06
Ärendenr SON-2015/499
Ärendenr SON 2025/488
Version 1.0
Version 2.0

Ersättning och villkor för familjehemsvård och vårdnadsöverflyttning

Innehåll

Ersättning och villkor för familjehemsvård och vårdnadsöverflyttning	1
1. Syfte	2
2. Definition av familjehem	2
3. Uppdraget som familjehem	2
4. Kvalitetsuppföljning	3
5. Former för utbetalning av ersättningarna	3
6. Arvodet	3
7. Kompensation för inkomstbortfall – ersättning för förlorad arbetsinkomst	4
8. Omkostnadsersättning	5
9. Inför placeringen	6
10. Övriga kostnader	7
11. Socialförsäkringsförmåner m.m.	7
12. Vårdnadsöverflyttning	7
13. Socialnämndens uppgifter sedan vårdnaden överflyttats	8
14. Uppgifter för särskilt förordnade vårdnadshavare	9

1. Syfte

Riktlinjen reglerar villkor och ersättning för familjehemsvård och vårdnadsöverflyttning för barn. Riktlinjen följer de rekommendationer som anges av Sveriges Kommuner och Regioner¹.

Kommentar [IL1]: Det som är markerat med grönt är förslag på ny text och det som är rött förslag på att ta bort

2. Definition av familjehem

Familjehem definieras i 9 kap 2 § SoL. 3 kap. 2 § socialtjänstförordningen (Sof) på följande sätt ”Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård omsorg och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt.” Definitionen gäller även familjehem som socialnämnden rekryterar genom konsultentstödda verksamheter och som därifrån får stöd och handledningen genom en konsulent. I 2 § förordning (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade anges att denna definition även gäller för familjehem som beviljats som en insats enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det bör ställas minst lika stora krav på de familjehem där barn placeras som en insats enligt LSS som de som ställs av socialtjänsten i fråga om andra familjehem.

Kommentar [IL2]: Uppdaterat - Numera definieras detta i SoL och inte i förordningen.

3. Uppdraget som familjehem

Familjehemmets uppdrag är att ta hand om barnet och att fungera som goda föräldrar. Familjehemsföräldrar är uppdragstagare åt socialnämnden och inte anställda. Uppdraget ersätts med ett arvode som varierar i storlek beroende på hur omfattande arbetsinsatsen och tidsåtgången bedöms vara. De kostnader som familjemsuppdraget för med sig ersätts dels genom barnbidraget/studiebidraget dels i form av en omkostnadsersättning. Arvode och omkostnader följer Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) generella rekommendationer.

I socialnämndens ansvar som uppdragsgivare till familjehemmet ligger stöd och handledning. Stöd och handledning innefattar kontroll av att genomförandeplanen följs samt att nämnden uppfyller sina åtaganden, det vill säga det vårdansvar som åligger socialtjänsten. Med stöd avses fortlöpande kontakt och samtal med familjehemmet, både genom besök men också via både telefon och SMS/maillkontakt.

Inledningsvis i en placering ska socialnämnden hålla en tät kontakt med familjehemmet. Det är genom den fortlöpande kontakten som socialnämnden kan förvissa sig om att barnet får den vård som det behöver. Stöd och handledning anpassas efter uppdragets svårighetsgrad och familjehemmets kompetens och erfarenhet av liknande uppdrag. Flertalet krav kan skötas av familjehemssekreteraren, men stöd och handledning kan också överlätas till annan, en utomstående handledare, tex via familjestödsenhet eller familjerådgivning.

Handledning är en strukturerad form av samtal som syftar till att tillgodose det behov som familjehemsföräldrarna periodvis kan ha av att diskutera och bearbeta egna känslor och upplevelser som har med uppdraget som familjehem att göra. Handledning i grupp med andra familjehem kan förekomma.

Att ta emot ett placerat barn ställer krav och påverkar familjehemsföräldrars relation. Behovet av stöd i form av familjerådgivning ska uppmärksammas och erbjudas vid behov. Socialnämnden ska via familjehemssekreteraren säkerställa att vardagligt stöd och handledning erbjuds familjehemmet.

¹ Länk till SKR rekommendationer

Socialnämnden ska via familjehemssekreteraren också säkerställa att grundläggande familjehemsutbildning (obligatoriskt) och fortbildning för sitt uppdrag i enlighet med en övergripande kompetensutvecklingsplan för familjehem. Familjehem kan inte undandra sig stöd och erbjudande om utbildning och fortbildning. Ansvaret för att ta emot stöd, delta i utbildning och fortbildning ska framgå av avtalet med familjehemmet.

4. Kvalitetsuppföljning

Familjehemmens synpunkter på verksamheten ska genom enkät, fokusgrupper eller liknande inhämtas vartannat år.

5. Former för utbetalning av ersättningarna

Inkomster från uppdraget som familjehem är per definition inte inkomster från yrkesmässig verksamhet och beskattas som inkomster av tjänst. Kontrolluppgift lämnas över utbetalda arvoden och omkostnadsersättningar. Familjehemmet ska uppmanas att inlämna en A-skattsedel.

6. Arvodet

Allmänt

Arvodet är en skattepliktig inkomst, som beskattas som inkomst av tjänst. Arvodet kan fördelas mellan familjehemsföräldrarna eller utbetalas till en av dem enligt deras önskemål. Socialnämnden gör avdrag för preliminär skatt och betalar lagstadgade avgifter. Uppdraget att vara familjehem är inte semestergrundande. Arvodet är såväl sjukpenning- som pensionsgrundande. Det berättigar inte till tjänstepension. Socialnämnden betalar inte sjuklön under de första fjorton dagarna av en sjukperiod eftersom det inte föreligger något anställningsförhållande. En familjehemsförälder ska sjukanmäla sig direkt till försäkrings-kassan för att få sjukpenning. Familjehemsuppdraget ger inte rätt till A-kassa.

Genom arvodet ersätts familjehemmet för sitt uppdrag och den tid som uppdraget för med sig. En familjehemsförälders åtaganden är att fungera som förälder i vardagssituationen dvs. gå på föräldramöten, delta i utvecklingssamtal i förskola och skola, skjutsa till aktiviteter, besök hos tandläkare och läkare, ta emot besök av familjehemssekreterare och socialsekreterare och delta i fortbildning och handledning. Det arvode som utbetalas beräknas utifrån detta och kompensation för eventuell inkomstförlust därutöver ges inte.

Arvodet följer löneutvecklingen

SKR:s rekommenderade arvode följer löneutvecklingen i vårdrken som t.ex. vårdare, barn-skötare, vårdbiträden, behandlingsassistenter. Arvodet omräknas varje år med den procentsats som motsvarar den senast kända genomsnittliga löneökningen för dessa yrkesgrupper. Arvodet kan förändras när som helst under placeringen utifrån avtalet.

Förhållanden som kan motivera en höjning av arvodet

För varje barn fastställs ett bestämt arvode per månad. Vid en nyplacering kan det ibland vara svårt att bedöma den placerades behov av insatser. Inledningsvis bestäms då arvodet för tre månader.

Vid en bedömning av arvodet kan följande förhållanden, ensamma eller tillsammans motivera en höjning av arvodet inom ramen för SKR:s rekommendationer:

- * starkt utagerande beteende: bråkig, impulsdriven, aggressiv
- * starkt hämmat beteende: passiv, depressiv, ängslig, inbunden
- * specifika skolproblem: skolk, anpassningsproblem, konflikter
- * missbruk av beroendeframkallande medel
- * negativt beteende: kriminalitet, asocialitet, vagabondering, prostitution

- * fysiska och psykiska funktionsnedsättningar, begåvningshandikapp
 - * kroppslig sjukdom av kronisk karaktär, allergier, eksem och liknande som ställer krav på särskilda insatser
 - * omfattande kontakter med sjukvården, barn- och ungdomspsykiatri och myndigheter
 - * omfattande kontakter med anhöriga eller andra närstående personer.
- Det kan också förekomma att ett enskilt barn har så omfattande behov av vård och omsorg att det finns skäl att fastställa arvudet till en nivå som överstiger SKR:s rekommendationer.

Omständigheter som kan reducera arvudet och omkostnadsersättningen

Det förekommer att familjehem behöver avlastning i vården av barn till följd av funktionsnedsättning, sjukdom eller liknande. Om barnet inte vistas på heltid i familjehemmet ska detta beaktas och det kan medföra att såväl arvode som omkostnadsersättningen bestäms till en lägre nivå än om barnet varit på heltid i familjehemmet.

Kompensation genom tillfällig föräldrapenning

Alla barn kan drabbas av tillfälliga sjukdomar och kan då behöva ha en vuxen hemma hos sig. Familjehemmets inkomstbortfall kompenseras då via tillfällig föräldrapenningen. Familjehemmet ansöker om tillfällig föräldrapenning hos Försäkringskassan. Socialnämnden kompenserar inte för resterande inkomstbortfall.

7. Kompensation för inkomstbortfall – ersättning för förlorad arbetsinkomst

Frågan om kompensation för inkomstbortfall kan bli aktuell då familjehemsföräldrarna förvärvsarbetar och familjehemssekreteraren bedömer att någon behöver vara tjänstledig under en tidsbegränsad period, för att vara hemma med barnet på hel- eller deltid. Familjehemsföräldern kompenseras för inkomstbortfall inklusive semesterersättning och PO-pålägg. Som underlag för beslut om ersättning för inkomstbortfall ska intyg lämnas över hur stort inkomstbortfallet är. Intyget ska vara så nytt som möjligt och ej äldre än sex månader. Inkomstuppgifterna ska ha kommit till familjehemsenheten före den tidpunkt som ersättningen ska betalas ifrån.

Under inskolningsperioden

I början av en placering är det ofta nödvändigt att en vuxen är hemma med barnet. En överenskommelse ska ha gjorts och beslut om ersättning för förlorad arbetsinkomst under en tidsbegränsad period ska ha fattats innan placeringen. Familjehemsföräldern kompenseras för inkomstbortfall inklusive eventuell förlorad semesterersättning och PO-pålägg. För samma tid utbetalas det arvode som har fastställts utifrån barnets förhållande.

Vid spädbarnsplaceringar

Familjehemsföräldrar har inte rätt till föräldrapenning när de tar emot ett barn för placering. Ersättning för tjänstledighet vid placering av spädbarn beviljas och jämsställs med föräldraledighet efter ett barns födelse. Ersättning för förlorad arbetsinkomst beviljas längst till barnet är 18 månader, därefter bör barnomsorg kunna erbjudas.

Behov av förlängd tjänstledighet

Med hänsyn till det placerade barnets behov kan familjehemssekreterare i särskilda fall begära att en vuxen ska finnas hemma under en längre period på hel- eller deltid. Familjehemsföräldern kompenseras för inkomstbortfall inklusive eventuell förlorad semesterersättning och PO-pålägg. Beslutet ska övervägas var sjätte månad.

Ingen kompensation för hemarbetande familjehemsförälder

Det kan förekomma att ett barn har så stora omvårdnadsbehov p.g.a. sitt sjukdomstillstånd eller svåra funktionsnedsättningar att det krävs en vuxen hemma på heltid. I sådant fall har familjehemsföräldern gjort valet att avstå från förvärvsarbete för att vara familjehem. Det innebär att det inte finns någon förvärvsinkomst att kompensera för. För ett sådant uppdrag beslutas arvodesnivån utifrån vad som kan överenskommas och utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Familjehemsföräldrar som är arbetslösa eller är egna företagare

Familjehemsföräldrar som inte förvärvsarbetar kan inte erhålla kompensation för ett arbete som de inte har eller eventuellt kan komma att få, däremot ska de ersättas med arvode utifrån uppdragets beräknade tidsåtgång och svårighetsgrad. Familjehemsföräldrar som önskar vara familjehem på heltid kan matchas med barn som har omfattande behov alternativt ta emot fler barn.

Familjehemsföräldrar som är egna företagare kan beviljas ersättning om familjehemssekreteraren bedömer att föräldern behöver vara hemma utifrån barnets behov. Ersättning kan beviljas under förutsättning att lön normalt utbetalas ur företaget. Ersättningen ska kompensera faktiskt uttagen inkomst enligt de senaste inkomstdeklarationerna, inte den inkomst de beräknar att de skulle ha tjänat om de inte hade varit hemma med barnet. Principen är att familjehemmen inte ska förlora något på att föräldern inte arbetar, men familjen ska inte heller överkompenseras.

8. Omkostnadsersättning

Allmänt

Omkostnadsersättningen ska ersätta de merkostnader som familjehemmet får när det tar emot barnet i sin familj. Barn och ungdomar som placeras i familjehem för en längre tid får inte särbehandlas i förhållanden till övriga familjemedlemmar. Hänsyn måste tas till både det placerade barnets behov och till familjehemmets standard. Ersättningen utgörs dels av en åldersfördelad schablon (0-12 år och 13-19 år), som kallas grundkostnad, dels av tilläggskostnader som beräknas individuellt efter det placerade barnets eventuella speciella behov. Omkostnadsersättningen kompenserar för kostnadsutveckling genom koppling till prisbasbeloppet. Omkostnadsersättningen är varken sjukpenning- eller pensionsgrundande.

Barnets grundkostnad

Grundkostnaden beräknas täcka barnets normala och löpande behov för försörjning och livsföring i övrigt. Den är lika för alla barn i åldersgruppen. I grundkostnaden ingår kostnader för barnets livsuppehälle och del i de gemensamma hushållsutgifterna. Exempel på sådana utgifter är livsmedel, kläder, skor, personlig hygien, fickpengar, lek och fritid, förbrukningsvaror, möbler, husgeråd, textilier, TV, telefon och normalt slitage. Omkostnads-ersättningen inkluderar barnbidrag alternativt studiebidrag som ska dras av om det går direkt till familjehemmet alternativt ungdomen.

Ersättningen utgår från att familjehemmet tar emot barnet i sin befintliga bostad, vilket innebär att placeringen inte medför högre bostadskostnad eller högre hyra. Hänsyn har tagits till att familjehemmet får kostnader för ökad förbrukning av el, vatten och normalt slitage.

Barnets tilläggskostnader

Barnets individuella behov kan medföra att det finns utgifter som tillkommer utöver grundkostnaden. Exempel på sådana kostnader är avgifter för förskola och fritidshem, kostnader för umgängesresor till föräldrar eller andra närstående, specialkost, glasögon/ linser, fritidsaktiviteter som medför betydande kostnader för utrusning eller avgift, semesterresor samt

eventuella avgifter för färdtjänst. Ett familjehem kan vara beläget så att allmänna kommunikationer saknas eller att barnet inte klarar att förflytta sig själv. Då kan milersättning utgå till familjehemmet som motsvarar högsta skattefria milersättningen, som årligen fastställs av Skatteverket.

För att kunna bedöma vilka tilläggskostnader som kan bli aktuella i ett familjehem ska familjehemssekreteraren i samband med placeringen informera sig om familjens levnadsvanor, fritidsintressen, semestervanor och liknande. Kostnader som är regelbundet återkommande schabloniseras och betalas som en fast tilläggskostnad per månad.

När placeringen pågått en tid kan barnets fritidsintressen ha förändrats. Familjehemmets levnadsvanor kan ha förändrats så att de kostar på sig t.ex. utlandssemestrar som inte var aktuella vid tiden för placeringen. Familjehemssekreteraren ska överväga barnets tilläggs-kostnader minst en gång per år.

Extra omkostnader - utrustning till barnet

Det kan t.ex. vara inköp av moped. En sådan extra utrustning är till för att täcka barnets behov och tillhör barnet och inte familjehemmet. Om barnet flyttar från familjehemmet ska barnet få denna utrustning med sig. Körkort för bil och moped kan också räknas som extra utrustning. Om familjehemmet ansöker om extra omkostnadsersättning för mopedkörkort eller B-körkort till en ungdom som de har placerad hos sig ska en bedömning göras i det enskilda fallet. Har den placerade ungdomen egna inkomster av t.ex. barnpension eller feriearbete kan det vara rimligt att hen betalar en del av körkortskostnaden.

Milkostnaden till familjehemmet för övningskörning bör normalt inte ersättas. Om övningskörningen är mer omfattande än att ungdomen övningskör när familjehemmet ändå ska åka någonstans, ska det ingå i bedömningen av barnets tilläggskostnader. Det kan också finnas biologiska föräldrar eller andra i det ursprungliga nätverket som vill och har möjlighet att bidra till en del av körkortsutbildningen. En samlad bedömning ska göras.

Oförutsedda extra omkostnader kan uppstå. Familjehemmet ska då ansöka särskilt om dessa hos familjehemssekreteraren. Inför beslut om extra omkostnader ska familjehemssekreteraren samråda med enhetschef. Familjehemmet kan efter godkännande göra inköpet och ersätts därefter mot uppvisande av kvitto. Familjehemmet ska inledningsvis vid placeringen informeras om socialnämndens riktlinjer när det gäller extra omkostnader.

9. Inför placeringen

Kläder m.m.

Socialnämnden ansvarar för att de som placeras i familjehem är utrustade med de kläder som behövs för den närmaste årstiden. Barnet kan även ha behov av leksaker, fritidsutrustning och liknande. Familjehemssekreteraren tillsammans med familjehemmet samråder gemensamt och planerar vad som ska köpas.

Basutrustning

Familjehemmet behöver eventuellt utrusta det rum som barnet ska bo i. Barnet behöver utrustning för att sova, förvara kläder, leksaker m.m. Familjehemssekreteraren tillsammans med familjehemmet samråder och planerar vad som ska köpas. Kompletteringar av utrustningen finansieras inom ramen för omkostnadsersättningen.

10. Övriga kostnader

Fortbildning, handledning och familjerådgivning

Kostnader för handledning, utbildning, familjerådgivning och fortbildning till familjehem-met bekostas av Enheten för familjehem och familjerätt och inte via familjehemmets omkostnadsersättning.

Avlastning i vården

I första hand ska avlastning ske genom att barnet får plats i förskola eller fritidshem. Avlastningen kan även ske genom att en person kommer till familjehemmet och tar hand om barnet i den omfattning som behövs i det enskilda fallet. Ett alternativ är kontaktfamilj. Avlastning enligt LSS kan också förekomma. Avlastning enligt LSS förutsätter en ansökan från vårdnadshavare. Eventuell avlastning påverkar arvodet till familjehemmet.

11. Socialförsäkringsförmåner m.m.

När ett barn placeras i familjehem gör socialnämnden en framställan till Försäkringskassan att barnbidraget ska utbetalas till en familjehemsförälder. Barnbidraget eller studiebidraget reducerar nivån på den omkostnadsersättning som socialnämnden betalar. Familjehemmet får genom barnbidrag/studiebidrag och kompletterande omkostnadsersättning sina mer-kostnader för uppdraget täckta. Familjehemsföräldrar har ej rätt till vårdbidrag

Hemförsäkringen

Familjehemssekreteraren ska informera familjehemmet om att de ska kontakta sitt försäkringsbolag för att kontrollera om försäkringen omfattar det placerade barnet. Om barnet har förorsakat skador som omfattas av hemförsäkringen ska familjehemmet göra en skadeanmälan till sitt försäkringsbolag och till familjehemssekreteraren. I de fall familjehemmet får ta egna försäkringar i anspråk ska familjehemmet ersättas för självrisk. Anmälan ska göras vid varje skadetillfälle. Familjehemmet ska informeras om vilka rutiner som gäller för försäkringsärenden.

12. Vårdnadsöverflyttning

Handläggningen hos nämnden

När ett barn har varit placerat i samma familjehem i tre år ska nämnden särskilt överväga om en ansökan ska göras om vårdnadsöverflyttning till familjehemmet. Ansvarig social-sekreterare gör en bedömning av om det finns förutsättningar att flytta vårdnaden. Inledningsvis ska familjehemsföräldrarna ges information om vad ett sådant åtagande innebär så att de kan ta ställning till om det vill åta sig uppdraget. Om familjehemsföräldrarna inte vill så kan ingen vårdnadsöverflyttning ske.

Barnets situation ska bedömas. Exempel på frågor att besvara och analysera:

- Hur ser relationerna till de biologiska föräldrarna ut och hur har kontakten mellan dem varit?
- Är relationerna mellan barn, föräldrar och familjehemsföräldrar konfliktfyllda?
- Hur klarar familjehemsföräldrar att hantera detta? Hur kommer föräldrarna eller den som är vårdnadshavare att ställa sig till en vårdnadsöverflyttning?
- Hur ser barnets anknytning till familjehemsföräldrarna ut?
- Hur är barnets inställning i vårdnadsfrågan?
- Familjehemmets förmåga och förutsättningar att vara vårdnadshavare i ett krävande ärende?
- Vilka förväntningar på stöd har familjehemsföräldrarna?

Om det visar sig att det för närvarande inte är lämpligt att driva frågan om en vårdnadsöverflyttning så får en ny bedömning göras vid senare tillfälle. Enligt SOSFS 2006:20 bör

Kommentar [IL3]: Ej relevant för riktlinjen

förnyade överväganden görs varje gång en prövning om vården med stöd av 3 § LVU skal upphöra och ett övervägande görs om vården enligt socialtjänstlagen eller med stöd av 2 § LVU fortfarande behövs.

Om handläggaren finner att det finns skäl att väcka talan om vårdnadsöverflyttning till familjehemsföräldrarna ska en skriftlig utredning först beredas i socialnämndens individuella utskott. Därefter är det socialnämnden som beslutar att väcka talan hos domstolen. När vårdnaden går över till särskilt förordnad vårdnadshavare övergår föräldrarnas bestämmanderätt över det som rör barnet och skyldigheterna gentemot barnet över till den särskilt förordnade vårdnadshavaren. Barnet har däremot även i fortsättningen arvsrätt efter sina biologiska föräldrar.

Om vårdnaden överflyttas till familjehemsföräldrarna kan också frågan om adoption av barnet bli aktuell. Vid adoption bryts alla lagliga band med den biologiska släkten. Allt ansvar för barnet övergår till adoptivföräldrarna och de får därmed också underhållsskyldighet för barnet. Adoptivbarn jämställs i alla hänseende med adoptivföräldrarnas biologiska barn.

12. Socialnämndens uppgifter sedan vårdnaden överflyttats

Beslut att vård enligt SoL respektive LVU ska upphöra

När vårdnaden flyttats till familjehemsföräldrarna är det inte längre en placering i familjehem utan barnet bor hos sina vårdnadshavare. När vårdnaden flyttas över till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare som barnet tidigare varit familjemplacerade hos fortsätter socialnämnden att betala dessa vårdnadshavare skälig ersättning enligt SKR:s rekommendationer.

Råd och stöd

Vid en överflyttning av vården ska socialnämnden (placeringskommunen) ge de särskilt förordnade vårdnadshavarna råd och stöd om de begär det. Råd och stöd i detta avseende innebär att vårdnadshavarna kan kontakta socialnämnden (familjehemssekreterare) per telefon i enkla frågor kring rollen som särskilt förordnad vårdnadshavare. Om råd och stöd i denna form inte är tillräckligt alternativt att det framkommer att barnet har behov av biståndsbedömda insatser hänvisas familjen till socialtjänsten (i vistelskommunen) på liknande sätt som andra vårdnadshavare.

Kommentar [IL4]: Ej relevant för ersättning

Överväga och ompröva

I och med att vårdnaden övergår till särskilt förordnad vårdnadshavare fattas beslut om att placeringen upphör och därmed saknas förutsättningar att göra överväganden eller omprövningar av vården. Barnets ärende avslutas och ingen ytterligare dokumentation ska ske i barnets journal.

Kommentar [IL5]: Ej relevant för ersättning

Ingen ersättning från föräldrar till socialnämnden

I och med att vårdnaden flyttats och ingen placering längre pågår ska inte socialnämnden kräva föräldrar på ersättning enligt 32 kap 3 § SoL, 8 kap 1 § 2 st SoL eller 20 § LSS. Föräldrarna underrättas om detta och om sin skyldighet att i stället betala underhållsbidrag till vårdnadshavarna alternativt ersättning till försäkringskassan som återbetalning för underhållsstöd.

Umgänge

En vårdnadsöverflyttning förändrar inte barnets behov av umgänge med föräldrar eller andra närstående. Vårdnadshavaren ska se till att umgänget fungerar på ett sätt som är bra för barnet. Socialnämnden ska i sin ansökan till tingsrätten och i sin utredning om vårdnadsöverflyttningen redovisa sina synpunkter på hur barnets umgänge med föräldrarna och andra närstående bör regleras.

Kommentar [IL6]: Ej relevant för ersättning

Försäkringsfrågor

Barn som bor hos sina särskilt förordnade vårdnadshavare omfattas av den familjens hemförsäkring och av försäkringar som kan vara tecknade för barnet. När placering upphört omfattas barnet inte längre av Region Gotlands ansvarsförsäkring. Den som utsetts till särskilt förordnad vårdnadshavare kan ha rätt till **omvårdnadsbidrag** **vårdbidrag** från Försäkringskassan.

Socialnämndens ersättning till de särskilt förordnade vårdnadshavarna

En särskilt förordnad vårdnadshavare har ingen försörjningsskyldighet för barnet. Socialnämnden fortsätter betala familjehemmet en skälig ersättning. Detta framgår av **22 kap 15 § SoL** **6 kap. 11 § SoL** och gäller oavsett om familjehemsplaceringen skett med stöd av SoL eller LVU. Ersättningen ska reduceras med pengar som kommer från annat håll avseende vård- och omkostnader, till exempel socialförsäkringsförmåner, avkastning av kapital. Inför en vårdnadsöverflyttning till familjehemmet behöver socialnämnden informera barnets blivande särskilt förordnade vårdnadshavare om vilka bidrag som ska sökas och hur dessa påverkar ersättningen från nämnden.

Det saknas lagstöd för att betala ersättning till en särskilt förordnad vårdnadshavare som inte tidigare varit barnets familjehem sedan tidigare, vad gäller den del som avser vårdnaden av den underårige.

Avtal

Familjehemssekreteraren upprättar ett avtal som reglerar socialnämndens respektive vårdnadshavarens åtaganden. Avtalet innebär bl.a. att nämnden fortsätter att betala ersättning i form av arvode och kompletterande omkostnadsersättning enligt SKR:s rekommendationer.

Förvaring av handlingar m.m.

I och med att vårdnaden överflyttats och placeringen upphört avslutas barnets ärende och dokumentation sker i familjehemsakten. Nämnden har kvar handlingar som rör avtalet, utbetalningar, korrespondens m.m. Dessa handlingar förvaras tillsammans med övriga handlingar som rör familjehemmet. Socialnämnden ska ha rutiner för att sköta hanteringen så att de särskilt förordnade vårdnadshavarna vet vem de ska vända sig till om det uppkommer behov.

13. Uppgifter för särskilt förordnade vårdnadshavare

Den som åtar sig uppdraget att vara särskilt förordnad vårdnadshavare blir vanligtvis även förmyndare för barnet. I uppdraget ingår att vara som en god förälder för barnet, se till att barnet får stabila och trygga uppväxtförhållanden samt ge det en god fostran. Vårdnadshavaren bestämmer i frågor som rör barnets personliga angelägenheter t.ex. bestämma i vilken skola barnet ska gå, barnets hälso- och sjukvård, fritidsaktiviteter samt att söka de socialförsäkringsförmåner och liknande som barnet kan vara berättigad till. Det kan även innebära att bevaka barnets rätt i ett dödsbo.

Vårdnadshavaren ska så långt som möjligt ansvara för att tillgodose barnets behov av umgänge med föräldrar och andra för barnet viktiga personer. En särskilt förordnad vårdnadshavare har ingen försörjningsskyldighet för barnet. Barnet har heller inte rätt till arv efter en särskilt förordnad vårdnadshavare. Vårdnadshavaren får använda barnets tillgångar till barnets försörjning och nytta på samma sätt som en förälder.

Gemensam vårdnad

Det är tingsrätten som utser familjehemsföräldrarna till särskilt förordnade vårdnadshavare. De får därmed gemensam vårdnad om barnet. Av 6 kap. 10 a § 2 st FB framgår att två personer kan utses att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra registrerade partners eller sambor.

Kommentar [IL7]: Ej relevant för ersättning

Den omständigheten att äktenskapet, partnerskapet eller samboförhållandet upphör medför inte att den gemensamma vårdnaden upphör.

Underhållsbidrag

Barnets föräldrar är fortfarande försörjningsskyldiga för sitt barn och ska betala underhållsbidrag till de särskilt förordnade vårdnadshavarna. Underhållsbidrag beräknas enligt bestämmelserna i föräldrabalken. Underhållsbidrag kan fastställas i dom eller genom avtal mellan barnets föräldrar och de särskilt förordnade vårdnadshavarna.

Underhållsstöd

Om föräldrarna inte alls eller endast i begränsad omfattning betalar underhållsbidrag kan de särskilt förordnade vårdnadshavarna ha rätt till underhållsstöd. Vårdnadshavarna ska i sådant fall göra ansökan om underhållsstöd hos Försäkringskassan.

Barnpension och andra pensionsförmåner

Barnet har rätt till pension om den ena eller båda föräldrarna är avlidna. Barnets vårdnadshavare ska ansöka om pensionsförmåner hos Försäkringskassan. Det kan även finnas andra pensionsförmåner exempelvis från kollektivförsäkringar eller privata pensionsförsäkringar.

Barnbidrag

Allmänt barnbidrag betalas ut till vårdnadshavaren.

Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning

Den som utsetts till särskilt förordnad vårdnadshavare har rätt till föräldrapenning.

Vårdbidrag

Vårdnadshavare, som inte är ett barns förälder men som har vårdnaden om barnet, har samma rätt till vårdbidrag som en förälder. Bestämmelse om detta finns i lag (2002:321) om ändring i lag (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag.